

Вправ «взагалі» для студента не повинно бути, оскільки тоді для їх сприймання та реалізації відсутня мотивація, і вони перетворюються на «сухе» беззмістовне тренування, від якого буде мало користі. Процес досягнення мети має знаходитись під двостороннім контролем викладача та студента. Вимога подвійного контролю підвищується, коли в студента відбувається формування активного рівня вокального слуху.

Вокальні вправи, які використовуються в навчальному процесі, мають бути індивідуально спрямованими, їх вибір має виходити з особливостей сприймання, слухових уявлень, типології вищої нервової діяльності, темпераменту, стану голосового апарату та загалом здоров'я кожного студента, оскільки ці всі фактори впливають на засвоєння і виконання вправ.

Таким чином, підкреслюємо, що головною метою освіти є всебічний розвиток людини як особистості та найвищої цінності суспільства, розвиток її талантів, розумових і музичних здібностей, виховання високих духовних якостей, збагачення на цій основі інтелектуального, творчого, культурного потенціалу народу. Велика роль у цьому процесі належить вчителю музики, адже школа й учителі повинні формувати особистість відповідно до вимог сьогодення. Головне завдання професійної підготовки майбутнього вчителя музики полягає у створенні необхідної системи вокальних умінь на рівні високого усвідомлення технології співацького процесу.

Література

1. Менабени А.Г. Специфика индивидуальной вокальной подготовки учителя музыки общеобразовательной школы: автореф. дис. на соискание учен. степени канд. пед. наук: спец. 13.00.01 «Теория и история педагогики» /А.Г.Менабени. — М., 1972. — 20 с.
2. Дмитриев Л.Б. Вопросы вокальной педагогики: [сб. ст.] /под ред. Л.Б.Дмитриева. — М.: Музыка, 1976. — Вып. 5. — 1976. — 262 [1] с.
3. Юцевич Ю.Є. Теорія і методика формування та розвитку співацького голосу: навч.-метод. посіб. /Юрій Євгенович Юцевич; ін-т змісту і методу навчання. — К., 1998. — 158, [1] с.

УДК-372.878:7.071.4

Зайцева А.В.

МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВИКЛАДАЧА МИСТЕЦЬКИХ ДИСЦИПЛІН ДО ТВОРЧОЇ САМОПРЕЗЕНТАЦІЇ У МУЗИЧНО- ФАХОВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Статтю присвячено дослідженню готовності майбутніх учителів мистецьких дисциплін до творчої самопрезентації у музично-фаховій діяльності. Автором пропонуються методичні аспекти вирішення даної проблеми з метою формування цілісності особистісно-творчої позиції студента.

Ключові слова: *готовність, творча самопрезентація, особистісно-творча позиція.*

Статья посвящена исследованию готовности будущих учителей музыки к творческой самопрезентации в музыкально-исполнительской деятельности. Автором предлагаются методические аспекты решения данной проблемы с целью формирования целостной личностно-творческой позиции студента.

Ключевые слова: *готовность, творческая самопрезентация, методические аспекты, целостная личностно-творческая позиция.*

This article is devoted to the actual problem of forming reading of the future music teacher's of the creative self-presentation in the process of the performer activity. Author proposed methodic aspects solutions this problem with a view to development holistic personality creative position students.

Key words: *reading, self-presentation, methodic aspects, holistic personality creative position.*

Модернізація сучасної національної системи освіти в контексті європейських вимог характеризується змінами, у зв'язку з якими вектор освіти й виховання має спрямовуватися у площину цінностей особистісно-творчого розвитку вихованців, формування їхніх художньо-естетичних інтересів і потреб, становлення творчої індивідуальності, готової до реалізації власних сутнісних сил згідно із загальнолюдськими естетичними цінностями й власними світоглядними позиціями, естетичними смаками.

Такі зміни передбачають створення умов для загальнокультурного та особистісного розвитку студентів, навчання засобом і способом здійснення творчої діяльності, накопичення досвіду формування універсальних творчо-навчальних дій, котрі забезпечують цілісне, (холістичне) сприйняття мистецтва і навколишнього світу.

Опора на активну позицію студента, розвиток його особистісного творчого потенціалу передбачає втілення у педагогічну практику ідей особистісно-розвивального навчання, переорієнтацію з традиційної знаннєвої парадигми освіти на використання системно-діяльнісного, акмеологічного, компетентнісного, інтегративного підходів.

Методологічні засади проблеми творчого самоздійснення особистості простежуються у ідеях екзистенціально-гуманістичної філософії М.Бахтіна, М.Бердяєва, А.Камю, Ж.Сартра щодо унікальності кожної особистості, її природної потреби у самовдосконаленні, теорії творчості і готовності до творчої діяльності (К.Роджерс); потреба людини у самоздійсненні розглядається гуманістичною психологією (Ш.Бюллер, А.Маслоу, К.Роджерс, Г.Олпорт, В.Франкл) та педагогікою (А.Алексюк, Є.Бондаревська, Б.Гершунський, І.Зязюн, Н.Кічук, О.Пехота, В.Радул) як «мета-потреба», духовна потреба та цінність вищого рівня, актуалізація якої дозволяє здійснити особистісне життєве призначення.

У художньо-мистецькій практиці питання розробки організаційно-методичних засад, що сприяють готовності студентів до реалізації творчого потенціалу у процесі музично-фахової підготовки висвітлені у наукових дослідженнях І.Барановської, Л.Масол, Г.Падалки, В.Ражнікова, Н.Сегеди, О.Теплової, Г.Хусаїнової, О.Щолокової.

У музично-педагогічних дослідженнях представлені різноманітні аспекти проблеми *готовності*: Л.Бочкар'єв – (готовність музикантів-виконавців до публічного виступу; М.Веселовська, Н.Комишева, Т.Левшенко, Р.Мойсеєнко – (професійно-естетична готовність учителів); В.Андрющенко, Г.Астахова, Т.Зотєєва, Г.Черушева – (готовність до музично-естетичного виховання школярів); Л.Гусейнова – (готовність до інструментально-виконавської діяльності); І.Мариніна – (готовність до керівництва шкільним інструментальним колективом), В.Смиренський – (готовність майбутніх учителів музики до педагогічної імпровізації), Т.Смирнова – (готовність до диригентсько-хорової діяльності); О.Теплова, П.Харченко – (готовність майбутнього вчителя музики до творчої самореалізації та саморозвитку).

Аналіз науково-теоретичних праць дає можливість констатувати наявність суперечностей між необхідністю активно-творчої позиції майбутнього вчителя мистецьких дисциплін і не завжди продуктивними формами його музично-фахової діяльності, потребою у формуванні готовності студентів до оволодіння ціннісними аспектами музично-фахового навчання та недостатньою обґрунтованістю теоретико-методичних засад означеної діяльності; набуттям майбутнім вчителем музики особистісного досвіду творчо-практичної діяльності та його непідготовленістю до само-презентації власних творчих надбань.

Необхідність пошуку шляхів збагачення майбутніх викладачів мистецьких дисциплін досвідом творчості, становлення особистісної унікальної «траєкторії» творчого саморозвитку кожного студента, його готовності до успішної творчої самопрезентації у музично-фаховій діяльності зумовлює та визначає мету даної статті.

Мета даної статті – виявити методичні аспекти готовності майбутніх викладачів мистецьких дисциплін до успішної творчої самопрезентації у музично-фаховій діяльності. Формування у майбутніх учителів готовності до реалізації творчого потенціалу є провідною проблемою сучасної музичної педагогіки вищої школи. Саме у вузі в процесі навчання закладаються основи поліхудожньої компетенції студентів, їхніх умінь здійснювати продуктивно-творчу діяльність та презентувати її результати.

У дослідженні А. Ліненко узагальнені різні підходи до визначення суті поняття готовності. А.Ліненко вважає її складним, багатограним явищем, трактує як внутрішній зміст, що виражається в єдності різноманітних властивостей і відносин. Готовність, на думку дослідниці, виникає в результаті певного досвіду людини, який ґрунтується на формуванні позитивного ставлення до діяльності, усвідомленні мотивів і потреб у даній діяльності; даний феномен розуміється як «стійке особистісне утворення, інтегративна якість, котра характеризує вибірково, прогнозовану активність особистості у процесі підготовки і включення у педагогічну діяльність. Ця якість особистості не є природженою, а виникає в результаті певного досвіду людини, заснованого на формуванні позитивного ставлення до діяльності, усвідомленні мотивів і потреб у цій діяльності, об'єктивізації її предмета й способів взаємодії з ним». [2].

У психологічних працях готовність визначається як активний стан особистості, установка на певну поведінку, мобілізація сил на виконання завдання (А.Деркач, Г.Костюк, В.Сластьонін, В.Щербина). Емоційно-вольова та інтелектуальна готовність особистості до практичного втілення життєвого проекту й мети, детермінованих мотивацією, цінностями, особистісними рисами, творчими можливостями є пріоритетним напрямом досліджень зарубіжних гуманістичних психологів (А.Маслоу, М.Мерлі-Понті, Г.Олпорт, К.Роджерс, В.Франкл).

Дослідники акцентують увагу на таких компонентах готовності: мотиваційному (потреби, інтереси, мотиви, що зумовлюють спрямованість особистості, відповідальність за виконання завдань); орієнтаційному (музичні, психолого-педагогічні, загально-художні знання й уявлення про особливості та умови діяльності); операційному (музично-фахові компетенції, володіння способами та прийомами діяльності); вольовому (самоконтроль, саморегуляція); оцінному (самооцінка власної підготовки і її відповідність процесу розв'язання фахових завдань) [2, с.22].

Отже, структура даного феномена є динамічним утворенням, закономірності будови якої визначаються предметним змістом конкретного виду діяльності. Аналіз психолого-педагогічної літератури з проблем формування «готовності» дозволяє стверджувати, що даний феномен передбачає керований процес оптимізації фахової підготовки студентів, забезпечує формування не тільки знань, умінь, навичок практичної діяльності, але й прийомів творчої діяльності. «Готовність» розглядається дослідниками як багатокомпонентне і багатовимірне утворення. Його важливим чинником виступає така «включеність» індивіда у діяльність, котра спричинює появу нових якостей і ціннісних смислів діяльності, співзвучних духовному досвіду особистості.

Ґрунтовні наукові положення сучасної мистецької освіти (Е.Абдулін, Л.Арчажникова, О.Зіміна, Л.Масол, А.Козир, Л.Масол, В.Орлов, О.Олексюк, Г.Падалка, О.Ростовський, О.Рудницька, Ю.Цагареллі, О.Щолокова) впевнено доводять, що готовність до творчого самовиявлення, становлення «Я-концепції» майбутнього вчителя музики виступає підґрунтям розгортання процесів його свідомого цілеспрямованого самоуправління власним духовно-творчим потенціалом у практичній діяльності, вбирає у себе активну інтеріоризацію студентом музично-фахового досвіду, здатність до самопізнання власної когнітивно-інтелектуальної, чуттєво-емоційної та регулятивно-вольової сфер, акмеологічну спрямованість на досягнення професійного ідеалу.

Таким чином, процес творчої самопрезентації майбутнього викладача мистецьких дисциплін виступає динамічним інтегральним утворенням його особистості, здатністю до цілеспрямованої саморегуляції, цілепокладання, накопичення інтегративного комплексу музично-фахових навичок, мотиваційних та полі-функціональних складових, що забезпечують успішний результат реалізації його «творчого світобачення».

Сучасні дослідники проблеми педагогічної творчості майбутнього вчителя (А.Алексюк, В.Загвязинський, Н.Гузій, Б.Гершунський, І.Зязюн, Н.Козленко, Н.Кичук, Л.Єрмолаєва-Томіна, С.Сисоєва) наголошують на співтворчості суб'єктів педагогічної взаємодії як оптимальної умови індивідуальної стратегії самоздійснення майбутнього вчителя. Акцентування зазначених "само" процесів розглядається вченими не як послаблення педагогічного впливу, а як тенденція подолання звичного уявлення про

студента як об'єкта навчання та виховання, як творчо-партнерська педагогічна підтримка процесу реалізації його творчих можливостей[1]. .

Виходячи із вищевикладеного, спробуємо виявити деякі методичні аспекти вирішення даної проблеми:

- на нашу думку, формуванню готовності студента до творчої само презентації у музично-фаховій діяльності сприятиме організація навчально-виховного процесу на основі використання сучасних інтегративних технологій мистецької освіти (метод моделювання художньо-творчого процесу на основі кількісного збільшення та якісного збагачення міжпредметних зв'язків, «стимулювання міжсенсорних асоціацій, розширення діапазону художньо-естетичних узагальнень у процесі музично-фахової діяльності»[1]. Забезпечення інтеграції уявлень студентів про різні аспекти творчої музично-фахової діяльності, розуміння ними сутності цієї діяльності, осмислення та узагальнення творчого досвіду, сприятиме усвідомленню власних цілей, цінностей, можливостей, прогнозування наслідків вибору індивідуальних способів творчої діяльності для розвитку власної особистості;

-оволодіння інтегративними методами стимулювання творчого мислення у процесі застосування творчих варіативних імпровізаційних завдань (репродуктивних, інтерпретаційних та творчих), що актуалізують фаховий досвід студентів. Завдання повинні коригуватися стосовно певної творчої індивідуальності студента, враховувати інтеграцію елементів філософського осягнення музики, елементів співтворчості викладача і студента, індивідуальної виконавської творчості студентів та забезпечувати можливість самоконтролю і самокорекції;

- до арсеналу імпровізаційно-творчих завдань студентів слід залучати композиторські форми роботи, які передбачають вміння оперувати внутрішньо-слуховими процесами та процесами музичного мислення, гармонійними уявленнями, зосереджувати увагу на забезпечення його особистості «ціннісними емоціями» (Б.Додонов);

-у процесі проходження педагогічної практики залучення студентів до музично-проектної діяльності, що сприяє формуванню високого рівня готовності до прояву художньо-продуктивної творчості студентів, спрямовувати рефлексивні дії майбутніх педагогів-музикантів на гедоністично-творчий результат в організації концертно-просвітницької роботи зі школярами. Важливим є визнання індивідуальної цінності та пріоритету особистості студента, надання йому можливості вибору індивідуальної «траєкторії» у підготовці та проведенні виховних заходів серед школярів;

-педагогічна ситуація успіху та міжособистісного спілкування є оптимальною для підтримки процесу актуалізації духовно-творчого (креативного) потенціалу студентів, сприяє переходу до вільної самопрезентації їхніх професійних задумів.

Отже, готовність до творчої само презентації ми розглядаємо як інтегроване системне утворення особистості майбутнього педагога-музиканта, що виникає в результаті сформованості позитивної установки на творчу музично-педагогічну діяльність, накопичення досвіду цієї діяльності, появи творчих якостей особистості, що продуктивно презентуються у музично-фаховій діяльності.

Готовність майбутнього викладача мистецьких дисциплін до творчої само презентації ми розглядаємо як основу для свідомого розв'язання ним практично-творчих завдань діяльності, в результаті чого зростає послідовність і цілеспрямованість його дій у різноманітних музично-фахових ситуаціях.

Готовність до творчої само презентації у музично-фаховій діяльності є результатом послідовного і цілеспрямованого формування і розвитку таких якостей і властивостей студента, які відповідають сформованому у його свідомості мистецькому ідеалу.

Література

- 1.Зязюн І.А. Культурологічна функція виховання студентів педагогічного вузу // Вища педагогічна освіта. – В.17. – К.:Вища школа, 1994. – С.66-75.
- 2.Линенко А.Ф. Теорія і практика формування готовності студентів педагогічних вузів до професійної діяльності: автор. дис.. докт. пед..наук: 13.00.01, 13.00.04. – К. – 1996. – 44 с.

3. Масол Л. Концепція загальної мистецької освіти / *Мистецтво та освіта*. – 2004. – №1 (31). – С. 2-4.
4. Мелик-Пашаев, А. А. Педагогика искусства и творческие способности Текст. / А. А. Мелик-Пашаев. М. : Знание, 1981. – 96 с.
5. Прокофьева, И.В. Формирование готовности студентов вузов искусств и культуры к художественно-педагогической деятельности: дис. . канд. пед. наук : 13.00.01 : Тюмень, 2002. – 161с.
6. Сластенин В.А. Специфика ценностно-ориентационной деятельности Электронный ресурс <http://www.pedpro.ru/technology/22/454.htm>.
7. Шевченко, О.В. Формирование готовности старших школьников к творческой деятельности в процессе решения учебно-творческих задач: дисс. канд. пед. наук: 13.00.01 М., 2005.– 207с.
8. Щербакова, А. И. Аксиологическая подготовка учителя музыки на современном этапе: автореф.дис..докт.пед. наук: 13.00.08.– М., 2004.– 60 с.

УДК 378.147: 78

Заря Л. О.

СПЕЦИФІКА ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК ЧИТАННЯ З ЛИСТА НОТНОГО ТЕКСТУ У МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИКИ

У статті розглянуто специфіку формування навичок читання з листа нотного тексту на заняттях з фортепіано. Визначено мету, напрямки та завдання їх формування у процесі фахової підготовки.

Ключові слова: читання з листа, формування, розвиток, навчання та виховання студентів.

В статье рассмотрена специфика формирования навыков чтения с листа нотного текста на занятиях по фортепиано. Определены цели, направления и задачи их формирования в процессе профессиональной подготовки.

Ключевые слова: чтение с листа, формирование, развитие, обучение и воспитание студентов.

The article deals with the specifics of the skills of reading from a sheet of note text in the classroom with a piano. Defined purpose, direction and objectives of their formation during training.

Keywords: reading from the letter formation, development, training and education of students.

Для підготовки студентів до майбутньої професії вчителя музики важливого значення набуває вміння читати з листа нотний текст без попереднього відшліфовування його фрагментів за інструментом. Недосконалість цього уміння може перешкоджати музичному та особистісному зростанню студентів. Тому формування у студентів навичок читання з листа дуже важливо. Ця проблема актуальна і має стати особливою роботою викладачів на заняттях з фортепіано.

Про необхідність і корисність читання нотного тексту з листа висловлювались Ф. Бах, Ф. Куперен, Й. Гофман, К. Ігумнов, К. Мартінсен, Г. Нейгауз, Л. Ніколаєв та інші відомі педагоги. Як правило, ці висловлювання мали скоріше характер окремих педагогічних та методичних рекомендацій. Більш ґрунтовно виокремили і досліджували цю проблему Л. Баренбойм, Ф. Брянська, А. Бірмак, Р. Верхолаз, Н. Голубовська, Б. Мілич, І. Рябов, Є. Тімакін, Г. Ципін та інші. Водночас аналіз науково-педагогічної літератури та практики дозволяє констатувати, що проблема формування навичок читання з листа нотного тексту не достала достатнього висвітлення.

Метою даної статті є розкриття умінь формування у студентів педагогічних закладів